

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

ТУР КОСТЯНТИН ВАДИМОВИЧ

УДК 338.431

**Реферат
кваліфікаційної (магістерської) роботи**

**УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ
КОРМОВИРОБНИЦТВОМ В АГРАРНИХ
ФОРМУВАННЯХ**

спеціальності 073 «Менеджмент»

(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: д.педаг.н.,професор,
Нагаєв Віктор Михайлович,
Харківський національний
технічний університет
сільського господарства
імені Петра Василенка,
професор кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту.

Захист відбудеться ___ _____ 2019 р. на засіданні
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002,
м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИПЛОМНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Кризові явища в економіці України істотно вплинули на нинішній стан сільського господарства, особливо галузі тваринництва, серед яких провідне місце належить скотарству. І як наслідок – різке скорочення виробництва і споживання продукції.

Формування багатоукладності – поява нових дрібних товаровиробників, для яких не розроблено механізму господарювання, зміна частки у формуванні ринку тваринницької продукції є також однією із причин глобальної кризи в економіці України, яка призвела до значного скорочення поголів'я великої рогатої худоби, за 1996-2000 рр. на 39,5% у всіх категоріях господарств, на 51% - у сільськогосподарських підприємствах, зниження продуктивності тварин і виробництва продукції, зокрема молока на 15,0%, м'яса – на 19,6%.

Тому найважливішим завданням сільського господарства України є подальше збільшення виробництва м'яса, зокрема яловичини, частка якої в загальному обсязі перевищує 60%.

Видиме благополуччя наповнення магазинів м'ясними і молочними продуктами відображає не високий рівень стану тваринницької галузі, а катастрофічно низький рівень купівельної спроможності більшості населення, включаючи інтелігенцію.

Стала очевидна необхідність переходу на принципово нову стратегію розвитку тваринництва України. Необхідно заохотити вітчизняного виробника, забезпечити економічно вигідне виробництво молока і молочних продуктів для власних державних потреб, припинити імпорт цих продуктів.

Прогнози фахівців свідчать, що в найближчі 5-10 років на світовому ринку буде наростати дефіцит м'яса і м'ясопродуктів. Тому прискорений розвиток спеціалізованого м'ясного скотарства України відповідає сучасним і майбутнім вимогам світового ринку.

Збільшення поголів'я тварин і підвищення їх продуктивності залежить від забезпечення тварин достатньою кількістю повноцінних кормів. Ріст виробництва продукції тваринництва, зниження собівартості можливі тільки за умов раціональної організації кормовиробництва, підвищення загального рівня повноцінної годівлі тварин і забезпечення на цій основі підвищеної оплати кормів продукцією тваринництва.

Аналіз вирощування кормових культур за останнє десятиріччя в Україні і Львівській області показує різке зниження виробництва кормів, а внаслідок спад виробництва і продуктивності тваринництва.

Західні області України, зокрема Львівщина, мають сприятливі природні умови для виробництва кормів, передовсім об'ємистих, і для розвитку тваринництва. Ці області завжди відзначались тваринницьким напрямком розвитку і порівняно високою ефективністю цієї галузі. Однак в останній час скоротилась чисельність поголів'я тварин, знизилась їх продуктивність і, в результаті, значно зменшилось виробництво тваринницької продукції всіх видів. Більше того, виробництво цієї продукції стало майже повсюдно збитковим. Однією з причин такого занепаду тваринництва є незадовільна кормова база, зокрема, спад виробництва власних кормів, як основи кормової бази, хоча в цій галузі використовується більше половини площі ріллі або майже 2/3 всієї площі сільськогосподарських угідь. На порядок денний постало питання якими повинні бути в сучасних умовах розвитку сільськогосподарських підприємств обсяги і структура

кормовиробництва, собівартість кормів, щоб основні галузі – тваринницькі самі стали високорентабельними і обумовлювали високу рентабельність господарства в цілому.

Питання планування, організації та оптимізації розвитку тваринництва і кормовиробництва знайшли широке відображення у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених: О.А.Бабича, Г.О.Богданова, В.І. Бойка І.І. Лукінова, В.Л. Месель-Веселяка, Б.П. Михайличенка, П.Т.Саблука, О.М.Шпичака та інших.

Однак, в останні роки змінилися форми господарювання. Якою б недосконалою не була форма організації колгоспного і радгоспного виробництва, на неї працювали великі колективи науковців, і це давало певну віддачу. Для різних природно-економічних зон була обґрунтована структура виробництва, організація окремих галузей, в тому числі тваринництва і кормовиробництва. Сьогодні в Україні нові форми власності і господарювання, які відчувають потребу в науковому обґрунтуванні виробничої структури, організації окремих галузей господарства, зокрема кормової бази.

Питання оптимізації виробництва і використання кормів потребують подальшого вивчення і синтезу набутих знань щодо методичних підходів оптимізації кормової бази, обґрунтування критеріїв оптимізації, прийомів формулювання умов задачі. Звідси основна робоча гіпотеза полягає в обґрунтуванні доцільності та можливості формування оптимальної кормової бази для кожної господарської структури, яка займається товарним тваринництвом.

Мета досліджень. Метою дослідження є обґрунтування напрямів удосконалення управління кормовиробництвом в господарствах різних виробничих форм і типів.

Відповідно до поставленої мети визначені такі завдання науково-методичного та прикладного характеру:

- узагальнити теоретичні основи суті кормової бази;
- дослідити сучасний стан кормовиробництва і напрями його подальшої інтенсифікації;
- обґрунтувати новий підхід до економічної оцінки кормових культур;
- розробити методичні підходи до складання економіко-математичних моделей задач оптимізації кормовиробництва для господарств основних виробничих форм і типів;
- розрахувати за допомогою програмних інструментів оптимальні варіанти кормової бази на прикладі типових господарств з врахуванням наукових вимог до годівлі тварин;
- обґрунтувати основні напрями розвитку ринку комбікормів як важливого чинника оптимізації кормової бази.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процеси удосконалення управління кормовиробництвом в аграрних формуваннях.

Предметом дослідження є теоретичні, аналітико-дослідницькі та проектно-рекомендаційні аспекти проблеми удосконалення управління кормовиробництвом в аграрних формуваннях.

Методика дослідження включає систему статистико-економічних методів в поєднанні з теоретичними аспектами формування шляхів вдосконалення управління кормовиробництвом в аграрних формуваннях.

У роботі використано наступні методи дослідження: монографічний та абстрактно-логічний - у процесі опрацювання теоретичних основ наукової організації

кормової бази; абстрактно-логічний і статистичні методи, зокрема середніх величин, рядів динаміки, табличний, графічний – у дослідженні сучасного стану розвитку тваринництва і кормовиробництва; математичного моделювання – в ґрунтуванні оптимальної структури кормовиробництва.

Достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій підтверджується розрахунками, застосуванням значного фактичного матеріалу.

Інформаційною базою для дослідження були відповідні закони України, матеріали Державної служби статистики України, наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали наукових публікацій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні шляхів вдосконалення управління маркетинговою діяльністю підприємства. А саме:

удосконалено:

- обґрунтовано і запропоновано суттєво змінити підхід до економічної оцінки кормових культур, в основу якої покладено застосування методу математичного моделювання, що дає можливість об'єктивно оцінити кожен вид корму не за вмістом якогось окремого виду чи обмеженої кількості поживних речовин (як це має місце тепер), а всіх, за якими необхідно забезпечити в кормовій базі баланс;

- поглиблено розуміння економічної суті кормової бази, яке ґрунтується на відповідності умовам господарювання та спеціалізації тваринництва, науковому підході до визначення потреб тварин у кормах, забезпеченні підвищення економічної ефективності тваринництва і господарства в цілому, стійкості до впливу внутрішніх і зовнішніх чинників;

набуло подальшого розвитку:

- окреслено схему розвитку ринку комбікормів,

яка передбачає організацію кооперативних утворень з вирощування комбікормової сировини, виробництва комбікормів і їх реалізацію, створення підсобних господарств при комбікормових підприємствах, запропоновано авторську методику визначення економічної ефективності їх функціонування.

– розроблено для підсобного господарства комбікормового підприємства економіко-математичну модель, яка дає можливість комплексно оптимізувати обсяг і структуру комбікормової сировини та інших видів кормів, виявити нестачу в них окремих елементів поживності і запропонувати рецептурний склад комбікормів для її покриття.

Практичне значення очікуваних результатів.

Одержані результати досліджень є науковою основою для:

– методики планування кормовиробництва і розвитку тваринництва в аграрних формуваннях, що дозволяє одночасно оптимізувати як кормовиробництво, так і розвиток тваринництва;

– удосконалення методики розрахунку оптимальних раціонів годівлі тварин диференційовано за групами і періодами їх утримання на підставі оптимізації кормовиробництва у господарстві;

– налагодження роботи комбікормових підприємств та створення ринку комбікормів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, найважливіші результати дослідження, висновки та пропозиції авторка магістерської роботи доповідала на студентських науково-практичних конференціях. Результати досліджень опубліковані у збірниках тез міжнародних науково-практичних конференцій та форумів в 2018 - 2019 роках.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота складається із вступу 3 розділів,

висновків та пропозицій. Загальний обсяг складає 106 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі 26 таблиць і 19 рисунків. Список використаних джерел містить 70 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи організації кормової бази» розглянуто: наукові основи організації кормової бази; кормовиробництво, як основну складову кормової бази та методичний інструментарій дослідження та оптимізації кормової бази.

У другому розділі «Сучасний стан розвитку тваринництва і кормовиробництва в господарствах різних виробничих форм і типів» здійснено системний аналіз розвитку тваринництва в аграрних формуваннях; оцінку кормових ресурсів, як основи розвитку кормовиробництва та аналіз використання кормів та оцінка кормових культур.

У третьому розділі «Обґрунтування оптимальної структури кормової бази» розглянуто: економіко-математичне моделювання як основний метод оптимізації розвитку тваринництва та кормовиробництва; економічну ефективність оптимізації кормовиробництва та ринок комбікормів як важливий чинник оптимізації кормової бази.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній (магістерській) роботі здійснено теоретичне узагальнення аспектів управління кормовиробництвом в аграрних формуваннях та запропоновані шляхи удосконалення управління кормовиробництвом на підприємствах.

За результатами дослідження зроблені наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Перехід до виробництва в умовах багатоукладності спричинив скорочення поголів'я тварин, зниження продуктивності і зменшення виробництва тваринницької продукції. Звідси, основний вектор організаційно-економічних заходів у тваринництві має бути спрямований на збільшення поголів'я худоби та птиці і на підвищення його продуктивності.

2. Основною причиною занепаду тваринницької галузі є різке зменшення валового виробництва кормів у

господарствах всіх категорій, погіршення структурного складу фуражних фондів, зниження рівня кормозабезпеченості тварин. Різко зменшилась частка концентрованих кормів, особливо комбікормів. Для ефективного розвитку тваринництва в кожному сільськогосподарському підприємстві повинна бути науково обґрунтована стабільна кормова база, основою якої є власне кормовиробництво. Оскільки подальше розширення площ під кормовими культурами є проблематичним, то надзвичайно важливим питанням інтенсифікації кормовиробництва на сучасному етапі є оптимізація структури кормової площі, виробництва і використання кормів.

3. Одним з важливих резервів удосконалення кормової бази повинен бути повноцінний ринок комбікормів, який мав би забезпечити попит на високоякісну в широкому асортименті та доступну за вартістю продукцію. Це можна здійснити переважно через відновлення і розширення кооперативних утворень та організацію підсобних господарств при комбікормових підприємствах. Успішному функціонуванню цих утворень сприятиме запровадження взаємовигідних економічних відносин між виробниками і споживачами комбікормів.

4. Планування кормовиробництва повинно базуватися на використанні методу математичного моделювання, який забезпечує баланс виробництва кормів та їх потреби на основі наукових вимог щодо годівлі тварин з врахуванням особливостей вмісту інгредієнтів поживності в раціонах різних видів і груп тварин.

5. Застосування методу математичного моделювання і використання комп'ютерної техніки забезпечує системний підхід, при якому якнайтісніше збалансовується не лише виробництво і використання кормів, але й забезпечується раціональне використання земельних, трудових,

матеріальних і фінансових ресурсів, потенційних можливостей тварин, що в кінцевому підсумку дозволяє підвищити економічну ефективність виробництва як у галузі, так і загалом у господарстві.

6. Для забезпечення ефективності розрахунку виробництва кормів проектно-розрахунковим методом до цього часу рекомендується використовувати різні показники порівняльної економічної оцінки кормових культур. За умови використання методу математичного моделювання замість визначення порівняльної оцінки в обмеження задачі слід вводити вміст поживних речовин, за якими балансується виробництво, і використання кормів в розрахунку на прийнятну одиницю виміру кожного їх виду.

7. Планування виробництва і використання кормів необхідно здійснювати диференційовано за періодами утримання, видами й групами тварин, оскільки раціони годівлі розраховуються окремо на пасовищний і стійловий періоди і, крім того, в різні періоди забезпеченість кормів окремими елементами поживності неоднакова.

8. Якщо з технічних причин немає можливості в одній комплексній моделі розв'язати питання виробництва кормів і раціонів годівлі тварин за статеві-віковими групами і періодами утримання, то на підставі результатів розв'язання задачі з оптимізації кормовиробництва можна скласти задачі щодо розподілу вироблених кормів між статеві-віковими групами тварин і раціонів їх годівлі за періодами утримання.

9. В економіко-математичних задачах, в яких оптимізується одночасно кормовиробництво, тваринництво та виробництво товарної рослинницької продукції, необхідно так формулювати цільову функцію, щоб у ній була відображена оптимальність в цілому у господарстві і критерієм виступав показник, який

максимізує цільову функцію (найбільш придатним є максимум прибутку).

При удосконаленні кормової бази для заданого поголів'я тварин розв'язувати економіко-математичну задачу доцільно в два етапи. На першому за критерій оптимальності приймати мінімум кормової площі, на другому – максимізувати прибуток.

10. Аналіз та економічну оцінку варіантів розв'язання задачі з удосконалення кормовиробництва доцільно здійснювати за показниками: виробництва кормів в розрахунку на гектар кормової площі, вартості одиниці корму, вартості товарної продукції і прибутку на гектар кормової площі, рівня рентабельності виробництва в розрізі окремих галузей і у господарстві в цілому.

Забезпеченість енергетичної одиниці корму найважливішими елементами поживності при цьому обов'язкова згідно з постановкою задачі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Тур К.В. Впровадження інновацій в аграрних підприємствах/ К.В. Тур, Ю.О. Марченко// Актуальні питання сучасної економічної науки: колективна монографія. – Полтава: ПДАА, 2019 (у друці).

2. Тур К.В. Розробка стратегії розвитку підприємства/ К.В. Тур, Д.О. Даньшин// Молодь в науці: здобутки, проблеми, перспективи: збірник тез доповідей. – Харків: ХТЕІ, 2019.– С. 65 – 68.

АНОТАЦІЯ

Тур К.В. Удосконалення управління кормовиробництвом в аграрних формуваннях.

В кваліфікаційній (магістерській) роботі автором розглянуто теоретичні, методичні та прикладні аспекти системи управління кормовиробництвом в аграрних формуваннях. Проаналізована динаміка ефективності виробничо-господарської діяльності аграрних формувань. Наведені перспективні напрями удосконалення системи управління кормовиробництвом в аграрних формуваннях. Запропоновано суттєво змінити підхід до економічної оцінки кормових культур, в основу якої покладено застосування методу математичного моделювання.

Ключові слова: управління кормовиробництвом, аграрні формування, кормові культури, оптимізація кормової бази.

SUMMARY

Tour K.V. Improvement of management of forage production in agrarian units. In the master's work the author considers theoretical, methodical and applied aspects of the management system of forage production in agrarian formations. The dynamics of efficiency of production and economic activity of agrarian units is analyzed. The perspective directions of improvement of the management system of forage production in agrarian formations are given. It is proposed to significantly change the approach to the economic evaluation of fodder crops, which is based on the use of mathematical modeling.

Keywords: fodder production management, agricultural formations, fodder crops, feed base optimization.

Комп'ютерний набір і верстка
К.В. Тур

Підп. до друку 05.10.2019. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Тираж 10 прим. Замовлення № __
